“ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षण प्रसार”- शिक्षणमहर्षी डॉ.बापूजी साळुंखे

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha, Kolhapur Sanchlit

Padmabhushan Dr. Vasantraodada Patil Mahavidyalaya,

Tasgaon, Dist- Sangli, Pin-416312

DEPARTMENT OF HISTORY

Savitribai Phule Lecture Series

Date: 03/01/2018

A Report Submitted to
IQAC, Internal Quality Assurance Cell
Padmabhushan Dr.Vasantraodada Patil Mahavidyalaya,
Tasgaon, Dist- Sangli, Pin-416312

Organized by
Department of History

Head
Dr.C. G. Patil
Department of History
Padmabhushan Dr.Vasantraodada Patil Mahavidyalaya,
Tasgaon,

2017-2018

A Report of Lecture Series

Title of Programme	**: Lecture Series on Saitribai Phule**
Organizing Department	**: History**
Date	**: 03/01/2018**
Venue	**: Room No. 26**
No. of Participants	**: 48 (Male: 34, Female:14)**
Coordinator	**: Mr. G. K. Patil**
Principal	**: Prin. Dr. R.R. Kumbhar**

All participants were talked into various themes of Savitribai phule's biography. The students have responded to well presentation. Eventually all participants agree with should be the genders equality as well as human behavior should be changed. This entire activity conducted by Mr. G. K. Patil and Dr. C. G. Patil has assisted for this activity. Hon. Prin. Dr. R. R. Kumbhar has guided and cooperated well for the proramme.

"ज्ञान विज्ञान आणि सुसंस्कार यासाठीच शिक्षण प्रसार"

शिक्षणमहर्षी डॉ.बापुजी साळुंखे.

श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्था कोल्हापूर संचलित

पद्मभूषण डॉ.वसंतदादा पाटील महाविद्यालय,तासगांव.

इतिहास विभाग

(२०१७-१८)

स्टुडंट फोरम आयोजित

सावित्रीबाई फुले व्याख्यानमाला

बुधवार दि. ३ जानेवारी २०१८

सकाळी – ९ - ०० वा.

प्रास्ताविक व स्वागत : १) सुप्रिया शेळके.

प्रमुख अतिथी : पूजा माळी. बी.ए. भाग ३.

२) प्रगती रोकडे. बी. ए. भाग ३.

अध्यक्ष : प्रा.जी.के.पाटील.

आभार : राणी सणगर.

सूत्रसंचलन : अक्षय चव्हाण, स्वप्नील माळी.

सावित्रीबाईंचे निर्वाण

सन १८९६ - ९७ मध्ये महाराष्ट्रात प्लेगच्या साथीने धुमाकूळ घातला होता. प्लेगच्या भीतीने लोक गाव सोडून रानावनात जाऊ लागले. ब्रिटिश सरकारने प्लेग निवारणार्थ केंद्र उभारली. मात्र रोगाच्या संशयाने लोकांवर जुलूम होऊ लागले. सत्यशोधक समाजाने पुणे आणि परिसरात प्लेग निवारणार्थ कार्य सुरु केले. सावित्रीबाई प्लेगग्रस्त लोकांचे उपचार आपला मुलगा डॉ. यशवंत यांच्या दवाखान्यात करत असत.

प्लेगच्या साथीतून लोक बरे होत होते. सावित्रीबाई रोग्यांची सेवा करत होते. मुंढवा गावातील प्लेगने ग्रासलेल्या पांडुरंग गायकवाड या मुलास सावित्रीबाईंनी स्वतः पाठीवर घेऊन उपचारास नेले. तेव्हा ती प्लेगाचा संसर्ग झाला. प्लेगशी लढता लढता १० मार्च १८९७ रोजी सावित्रीबाईंचे अवघ्या ६८ व्या वर्षी निर्वाण झाले.

सावित्रीबाईंनी शिक्षण कार्य पार पाडत असताना मुलांना मानसिकदृष्ट्या संवेदनशील बनविण्यावर भर दिला. केवळ पुस्तकी ज्ञान न देता व्यावहारिक ज्ञान सुद्धा दिले. शुद्रांच्या मुलींची शाळा स्वतः सावित्रीबाई व फातिमा शेख यांनी चालविली. त्याचबरोबर शिक्षक प्रगत व प्रशिक्षित असला पाहिजे यावर भर दिला.

शैक्षणिक क्षेत्रात अभूतपूर्व कार्य करणाऱ्या सावित्रीबाई व जोतिराव यांच्या कार्याने परकीय नव्हे तर सरकारही भारावून गेले. शाळेतील मुलींची प्रगती पाहून फुले दांपत्याचा सरकारने गौरव केला.

सत्यशोधक समाज

सामाजिक सुधारणेसाठी व लोकांच्या हितासाठी जोतिरावांनी दि. 23 सप्टेंबर, १८७३ रोजी सत्यशोधक समाजाची स्थापना केली. या समाजाच्या माध्यमातून त्यांनी स्वातंत्र्य, समता, व बंधुतेचे विचार रुजविण्याचा प्रयत्न केला. कनिष्ठ वर्गाला मानसिक गुलामगिरीतून मुक्त करणारी चळवळ या माध्यमातून निर्माण झाली. सर्व मानव प्राणी ही एकाच परमेश्वराची लेकरे आहेत. हे सत्यशोधक समाजाचे ध्येय कृतीत आणण्यासाठी महात्मा फुले व जोतिबा सावित्रीबाईंनी मोठे कार्य केले.

सन १८७६-७७ मध्ये महाराष्ट्रात भीषण दुष्काळ पडला. माणसे व जनावरे मरु लागली. अशा परिस्थितीतून समाजाला सोडविण्यासाठी जोतिराव सावित्रीबाईंनी अनेक अन्नछत्रांची स्थापना केली. बालहत्या प्रतिबंधक गृह उभारले. विधवा पुनर्विवाहास समाज मान्यता मिळावी यासाठी चळवळी सुरु केल्या. सतीची चाल बंद केली, नाभिकांचा संप घडवून आणला. अस्पृश्यता निवारणासाठी चळवळ केली.

त्या कालखंडात पुण्यासारख्या शहरात मुलींची शाळा सुरु करुन ती चालवणे अवघड होते. सावित्रीबाई व जोतिबा स्वत: घरोघरी जाऊन पालकांना शिक्षणाचे महत्त्व व आवश्यकता पटवून देत. सनातन्यांना जोतिबा व सावित्रीबाईंची शाळा देशद्रोही व समाजद्रोही वाटली. त्यांनी सावित्रीबाईंना त्रास देण्यास सुरवात केली. त्यांच्या अंगावर चिखल फेकणे, दगड मारणे, शिव्या देणे सुरु केले. मात्र सावित्रीबाईंनी त्रास सहन करत आपले काम सुरुच ठेवले. इतके करुनही सनातन्यांचे समाधान झाले नाही. त्यांनी जोतिरावांच्या वडिलांना सांगितले स्त्रीने घराबाहेर जाणे प्रशस्त नाही. धर्माच्या, समाजाच्या रोष ओढवेल, बेअब्रु होईल असे सांगितले. नाइलाजाने गोविंदरावांनी घर सोडण्यास सांगितले. फुले दांपत्याने स्त्री शिक्षणासाठी घर सोडले.

सन १८४८ ते १८५२ या कालावधीत जोतिबा व सावित्रीबाईंनी पुणे व बाहेर पुण्याबाहेर एकूण १८ शाळा सुरु केल्या. महात्मा फुलेंनी शैक्षणिक कार्याला चालना व दिशा मिळावी यासाठी कार्यकारी मंडळ स्थापन केले.

या सर्वांवर मात करण्यासाठी सावित्रीबाई व जोतिबांनी शिक्षणाचे कार्य हाती घेतले. व स्त्री-शिक्षणावर भर दिला.

अहमदनगर येथील अमेरिकन मिशनमधील मिस फरारबाईंनी चालविलेल्या मुलींच्या शाळेला ज्योतिरावांनी भेट घेतली. तेथील स्त्री शिक्षण पद्धतीने ज्योतिराव प्रभावित झाले. स्त्रियांच्या शिक्षणासाठी ज्योतिरावांची असणारी तळमळ पाहून त्यांना यहकार्य करण्याचे मिस फरारबाईंनी अभिवचन दिले.

तसेच स्त्री शिक्षण व त्यांच्याबाबत सुधारणा होण्यासाठी त्याची सुरवात घरापासून करण्याचा आग्रह ज्योतिरावांनी धरला. ज्योतिरावांनी सावित्रीच्या सहकार्याने पुण्यातील बुधवार पेठेतील भिडे-वाड्यात दि. १ जानेवारी, १८४८ रोजी पहिली शाळा सुरु केली. भारतातील पहिली मुलींची शाळा होय. या शाळेने स्त्री-शिक्षणाचा पाया भारतात घातला. ह्या शाळेच्या पहिल्या स्त्री शिक्षिका व मुख्याध्यापिका सावित्रीबाई होत्या. सुरवातीला शाळेच्या पटावर फक्त सहा मुली होत्या.

① अन्नपूर्णा जोशी.
② सुमती मोकाशी.
③ दुर्गा देशमुख.
④ माधवी थत्ते.
⑤ सोनू पवार.
⑥ जानी करडिळे.

Champ's IKON

Student Participantas

Roll No.	Gender	Student Name
	MALE	ASHTEKAR AJINKYA ASHOK
1.	MALE	BHOSALE AJAY BABURAO
2.	MALE	CHAVAN AJAY PRAKASH
3.	MALE	CHAVAN AKSHAY TANAJI
4.	FEMALE	CHAVAN MAYA BALASO
5.	MALE	DESAI AMAR RAGHUNATH
6.	MALE	DESHMUKH AKSHAY SURESH
7.	MALE	DEVMANE SACHIN DILIP
8.	MALE	DHOTRE AKASH VILAS
9.	MALE	GADIKAR SADIK NAIEM
10.	MALE	GAIKWAD VIJAY MANOHAR
11.	MALE	GURAV ABHIJIT RAJARAM
12.	MALE	GURAV ADITYA VIKAS
13.	MALE	HAJARE GANESH POPAT
14.	MALE	INGAWALE MAHESH BABASAHEB
15.	FEMALE	JADHAV NIKITA LAXMAN
16.	MALE	JADHAV SUNIL HANMANT
17.	MALE	JAMDADE SOURABH JAYSING
18.	MALE	KADAM SUJIT SUDHAKAR
19.	FEMALE	KASTURE MAYA RAMCHANDRA
20.	MALE	KHARAT SAMEER TANAJI
21.	FEMALE	KONDALKAR MAYURI TUKARAM
22.	MALE	MADANE AMIT MAHADEV
23.	MALE	MALI ATUL EKNATH
24.	FEMALE	MALI POOJA KESHAV
25.	MALE	MALI ROHIT RAJENDRA
26.	MALE	MALI SWAPNIL RAJENDRA

27.	MALE	MANDALE NITIN ANNA
28.	FEMALE	MANE SONALI SHAMKUMAR
29.	FEMALE	MHETTAR ANUJA MARUTI
30.	MALE	MOHITE SHUBHAM MANIK
31.	MALE	MOKASHI KISHOR SHAMRAO
32.	MALE	PATIL OMKAR SHASHIKANT
33.	FEMALE	PATIL PALLAVI RAJARAM
34.	FEMALE	PATIL SUBHANGI BHUJANG
35.	MALE	PATIL SURAJ PARSHRAM
36.	MALE	PATIL YOGESH KUMAR
37.	MALE	PAWAR HRISHIKESH SANJAY
38.	MALE	PAWAR SURAJ KISAN
39.	FEMALE	ROKADE PRAGATEE SHARAD
40.	FEMALE	SARGAR RESHMA HINDURAO
41.	FEMALE	SHELAKE RANI GOVIND
42.	FEMALE	SHELAKE SUPRYA POPAT
43.	MALE	SHENDAGE TEJAS ARUN
44.	MALE	SHINDE ATUL ARUN
45.	FEMALE	THITE PRAJAKTA SHANKAR
46.	MALE	YEDAKE ATUL KANTILAL
47.	MALE	ZAMBRE DHONDIRAM MADHUKAR
48.	MALE	ZAMBRE PRASHANT LALASAHEB